

‘ปัญญาประทีป’ โรงเรียนวิถีไท ใจพุทธะ

“ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ ควรจะช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมของชีวิต และไปถึงเป้าหมาย เป้าหมายชีวิตไม่ได้อยู่ในสิ่งที่เราวัดได้อย่างเดียว แต่คุณภาพชีวิตที่เราวัดไม่ได้เป็นหน่วย นั่นคือการประสบความสำเร็จในการเกิดเป็นมนุษย์”

พระอาจารย์ชยสาโร องค์ประธานที่ปรึกษา โรงเรียน‘ปัญญาประทีป’ กล่าวในวันเปิดตัวโรงเรียนมัธยมวิถีพุทธแห่งนี้ต่อชุมชนที่โรงเรียนทอสี ในซอยปริติพนมยงค์ 41 สุขุมวิท 71 กรุงเทพฯ ซึ่ง‘ปัญญาประทีป’มีกำหนดเปิดเป็นทางการในปี พ.ศ. 2552 ที่จังหวัดนครราชสีมา

‘คุณภาพชีวิตที่ไม่สามารถวัดเป็นหน่วย’นั้น พระอาจารย์ชยสาโรกล่าวต่อว่า เราสามารถศึกษาได้จากพุทธศาสนา

“พุทธศาสนาเป็นเรื่องของปัญญา เป็นเรื่องของการสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างมนุษย์กับผู้อื่น เราไม่เชื่อว่า สิ่งที่ถูกต้องอยู่ในคัมภีร์ใดคัมภีร์หนึ่ง แต่เราจะให้เกียรติ ในความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ ว่ามนุษย์สามารถเข้าสู่ความดีงามด้วยตัวมนุษย์เอง คำสอนในพุทธศาสนาจะเป็นระดับการปฏิบัติส่วนใหญ่เกี่ยวกับทุกวันนี้เราอยู่อย่างไร เรามีความสุขความทุกข์อย่างไร ทำอย่างไรความทุกข์จะน้อยลง ทำอย่างไรความสุขจะมากขึ้น ความสุขที่มีโทษน้อยมีไหม ความสุขที่ไม่มีโทษเลยมีหรือเปล่า ความสุขแต่ละระดับเป็นอย่างไร จะเอาธรรมชาติของมนุษย์มาบอกเอาธรรมชาติเป็นที่ตั้งของศาสนา ไม่เอาอุดมการณ์หรือคัมภีร์เป็นตัวตั้ง

“การศึกษาในพุทธศาสนาอุดมสมบูรณ์ที่สุด ที่เคยเกิดขึ้นในโลกมนุษย์ เพราะว่ามีคามมุ่งหมายที่จะนำมนุษย์ออกจากความมืดไปสู่ความสว่าง นำมนุษย์ไปสู่สิ่งที่สูงสุดที่มนุษย์พึงจะได้ คือการพ้นจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง ความถึงพร้อมด้วยความกรุณาและปัญญา ปัญญาคือคุณธรรมที่สูงสุด ในทางพุทธศาสนาเรามีอุดมการณ์การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา คำว่าพุทธะแปลว่าผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เราจึงต้องการระบบการศึกษาที่ทำให้คนตื่น

“และนี่คือสิ่งสำคัญที่ทำให้เห็นว่า การศึกษาพุทธศาสนานั้น ทำให้เรามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยไม่สามารถวัดเป็นหน่วย หรือวัดเป็นเกรดนั้นมีความหมายลึกซึ้งเพียงใด หากสิ่งที่สำคัญในการศึกษาพุทธศาสนานั้นคือการปฏิบัติ ไม่ใช่การเชื่อหรือการท่องจำ”

โรงเรียนปัญญาประทีปที่กำลังจะเกิดขึ้นในเร็ววันนี้ ก็เพื่อจะตอบใจหทัยดังกล่าว จากรายละเอียดในเว็บไซต์โรงเรียนทอสี (www.thawasischool.com) ตอนหนึ่งว่า ‘โรงเรียนปัญญาประทีป’นั้นตั้งอยู่บนผืนแผ่นดิน 84 ไร่ที่เขียวชอุ่มไปด้วยพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีเพื่อนบ้านเป็นเทือกเขาที่เหยียดตัวตระหง่านงาม อย่างอุทยานป่าไม้แห่งชาติเขาใหญ่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้นน้ำ และแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ตลอดปีที่ยังประโยชน์ยิ่งให้กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งแวดล้อมด้วยแหล่งศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติทั้งทางชีวภาพและกายภาพ’

นอกจากนี้ ‘ครูอ่อน’ บุพผา รัชชตาตะนันท์ ครูใหญ่ผู้ก่อตั้งโรงเรียนทอสี ได้กล่าวไว้อีกว่า

“รวมถึงการเป็นชุมชนที่คอยต้อนรับให้พวกเขาได้ไปเคาะประตูขอเรียนวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และสัมมาวิชาชีพซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local Wisdom) ที่นับวันใกล้จะสูญหายไปจากสังคมไทย แต่เป็นที่ชื่นชมอย่างยิ่งในสังคมโลก ถือได้ว่าเป็นห้องเรียนที่มี‘ชีวิตชีวา’ ไม่ถูกปิดกั้นอยู่ในห้องปรับอากาศทรงสี่เหลี่ยมกับหนังสือเรียน แต่พร้อมเพรียงด้วย‘ห้องเรียนธรรมชาติ’ ในโลกกว้างที่เต็มไปด้วยแหล่งข้อมูล สื่อการเรียนรู้อันที่กระตุ้น ทำทายและเหมาะสมกับเด็กวัย 12-17 ปีที่เปี่ยมด้วยพลังสร้างสรรค์อันมหาศาลนี้”

โรงเรียนที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ นับได้ว่ามีความสำคัญมากต่อการเจริญเติบโตของเด็กที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น ปัญหาทุกวันนี้ไม่ได้อยู่ที่พ่อแม่ไม่มีกำลังส่งลูกเรียน แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า เด็กๆ กำลังเรียนอะไร การเรียนการสอนทุกวันนี้ ทำให้เด็กฉลาดทางไอคิวได้ แต่ยังไม่สามารถทำให้เด็กมีปัญหาเท่าทันอารมณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดทุกข์ได้ เราจึงเห็นคนเก่งในสังคมมากมาย แต่ขาดการสื่อสารที่เป็นมิตรกับผู้คนรอบข้าง รวมทั้งตนเองด้วย เวลาเติบโตไปแล้ว

ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหรือปัญหาอื่นๆ ในชีวิต มักไม่สามารถแยกปัญหาออกจากตัว จึงก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมในครอบครัวอยู่เนืองๆ

พระอาจารย์ชยสาโรเห็นปัญหาตรงนี้ทั้งการศึกษาในตะวันตกและกำลังแพร่ขยายเป็นเชื้อมะเร็งอยู่ในตะวันออก ท่านจึงอยากเห็นการนำหัวใจของพระพุทธศาสนามาปฏิบัติ ที่ไม่ใช่แค่เปลือกหรือแค่ใช้ชื่อว่าโรงเรียนวิถิปุทธเท่านั้น

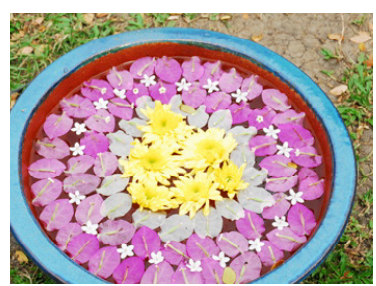
“แกนของวิถิปุทธคือการพัฒนาทางกาย วาจา และใจเพื่อให้เด็กเป็นที่พึ่งของตัวเอง เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์อย่างสร้างสรรค์ความสุขของตนเอง และสร้างความสุขของส่วนรวมด้วย คุณภาพสังคมของทุกวันนี่ก็เห็นได้ชัด เราก็กำลังจะเข้าสู่ยุคใหม่ คือยุคที่ไม่สะดวกแล้ว ไม่สบายแล้ว พวกเราเป็นผู้ที่เรียกว่ามีบุญก็ได้ ทำบาปก็ได้ เพราะเราได้กอบโกยทรัพย์การรรมชาติของมนุษย์ให้ได้อยู่สบายมานาน ทีนี้เราเริ่มจะมีปัญหาว่าธรรมชาติจะไม่ไหว เริ่มจะเล่นงานต่อไปวิกฤติเรื่องพลังงาน วิกฤติโลกร้อนเริ่มจะปรากฏ ต่อไปจะหวังว่าจะสะดวกสบายคงไม่ได้แล้ว

“เมื่อเรามองเด็กทั้งชีวิต ไม่ได้มองเฉพาะด้าน เราต้องให้เด็กฉลาดในเรื่องอารมณ์ของตัวเองด้วย เครื่องมือของพุทธศาสนามีไว้เพื่อให้เด็กเท่าทันอารมณ์ เวลาเศร้า เวลาโกรธ เวลาอิจฉา เวลา มีทุกข์ เด็กก็สามารถจัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ ทำให้มีผลดีต่อการศึกษา ถ้าเรามุ่งที่จะสร้างเด็กเรียนได้สูงๆ ได้ปริญญาบัตร ทำงานได้เงินเดือนสูง ที่จริงไม่ยากมากสำหรับผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ แต่สำคัญคือว่าเมื่อเลี้ยงชีพแล้วเป็นอย่างไร ที่เราเห็นทั่วๆ ไป คนนี้ขี้ไม่โหมมาก แต่เขาฉลาดมากนะ คนนั้นไม่ยอมเข้าใกล้เลย เจ้าอารมณ์เหลือเกิน แต่เขาฉลาดมากนะ เหมือนกับว่า โอ.เค. แต่ความฉลาดข้อเดียวก็ใช้ได้ แต่ถ้ามองภาพรวมของชีวิตแล้ว ถือว่าบกพร่อง ถ้าไม่เอาเงินเดือน ไม่เอาทรัพย์สินสมบัติเป็นเครื่องตัดสินชีวิต เราจะเห็นว่า ทำอย่างไรจะสอนเด็กให้มีความสุขและมีความเจริญได้ ปัญหาที่รู้เท่าทันอารมณ์ ฉลาดที่จะแก้ อารมณ์ของตัวเอง นี่คือหลักของโยนิโสมนสิการ⁽¹⁾ที่สำคัญของวิถิปุทธ

“ส่วนการเจริญโยนิโสมนสิการ ก็เพื่อให้เห็นความจริง เอาธรรมชาติของมนุษย์เรา เช่น ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย มาพูดคุย เพื่อจะได้ไม่เป็นสิ่งที่ต้องหวาดหวั่น ไม่เป็นสิ่งที่เก็บกดแต่ยอมรับความจริง เพราะฉะนั้น ในระดับมัธยมของโรงเรียนวิถิปุทธ จะเน้นเรื่องปัญญามากขึ้น โดยการฝึกความคิดในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และฝึกเจริญโยนิโสมนสิการให้มากขึ้น และยังมีสิ่งอื่นที่เราจะฝึกให้มากขึ้นคือเรื่องความรัก และความเข้าใจในการศึกษา ไม่ใช่เรียนเพื่อที่จะลืม

“ทางพุทธศาสนา ชีวิตคือการศึกษา นอกจากการเรียนรู้อันในวิชานั้นวิชานั้นแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือเกิดความสุขใจ ความรักในการเรียน พร้อมด้วยความสามารถในการเรียน”

พระอาจารย์ชยสาโรเน้นถึงการสอนคนรุ่นใหม่ให้มี‘ทรัพยากรภายใน’ในการรับมือกับอนาคต นอกจากการสอนให้เด็กมีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการที่ถนัด “ให้เขามีอุดมการณ์ เป็นคนดีเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เกิด ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่เป็นผู้ที่ช่วยแก้ปัญหาของสังคม โดยเริ่มจากการแก้ปัญหาของตัวเอง เพราะการแก้ปัญหาของตัวเอง นำไปสู่การแก้ปัญหาของครอบครัวและสังคม อาตมาถือว่า การที่เราได้เปิดการศึกษาวิถิปุทธในโรงเรียนปัญญาประทีป เป็นนิมิตหมายที่ดี”

01 พระอาจารย์ชยสาโร
02 ครูอ๋อน (คนกลาง) และทีมผู้บริหาร
03 เด็กนักเรียนทอสี่แบบ ‘unplugged’
04 ผลงานศิลปะ
05 ช่างภาพจิ๋ว
06 กิจกรรมบริการรดน้ำด้วยใจจากหนูน้อยทอสี่

ตั้งปรัชญาของโรงเรียนปัญญาประทีป (มัธยมทอสี่) ที่ว่า ‘โลกโรหิ ที่ปมตตโน ขิปปี วายม ปณฺ ทิโต ภว : สร้างที่พึ่งแห่งตน เร่งฝึกฝนตนเป็นบัณฑิต’---เพื่อบ่มเพาะชีวิตไปสู่สัมมาอาชีวะ มีความรู้ทางด้านวิชาการและทักษะด้านวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาชีวิตของแต่ละบุคคลในชุมชน ในที่นี้หมายถึง เด็ก ครู และผู้ปกครองให้มีความครบถ้วนทั้งสามด้านตามหลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา

คือ พุทธกิจกรรม(ศีล) จิตใจ(สมาธิ) และปัญญา

(1) การพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ ความรู้สึกคิด คิดถูกวิธี